Preken på bots- og bønnedag 2026
Visitasgudstjeneste Ottestad kirke 25.10.

Kjære alle sammen.
Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

På bispevisitasens siste programpost torsdag kveld var jeg sammen med speiderne i 1. Romedal speidergruppa. I bekmørke som rammer oss i seine oktoberkvelder, og særlig når regnet sildrer uavbrutt som denne kvelden, sto vi tett i ring rundt glørne fra bålet. Etter å ha satt opp telt, lært om fiskemerket, kasta livline og stekt pinnebrød skulle vi avslutta med speiderbønnen. Nå sto vi hånd i hånd – liten og stor. Jeg kjente ikke deg jeg holdt i hånda, men den var varm og mye mindre enn min. Og mens jeg hadde mista stemmen etter tre visitasdager i Stange, sang du med lys og ren stemme sammen med de andre barna høyt og klart: Kjære Far i høye himmel, hør mitt hjertes stille bønn. Hvor jeg er i verdens vrimmel, la meg ferdes som sin Sønn.

Akkurat der og da ble jeg igjen minna om det som jeg gang på gang har fått erfare disse dagene – og som har vært en slags overskrift som ble gitt meg for denne visitasen. Ingeborg Refling Hagens håpefulle ord: «Livet svikter ikke livet.»

I dag er det bots- og bønnedag. Det er en fast dag i kirkeåret, men tidligere kunne den også dukke opp som en ekstraordinær dag, til hjelp i kriser og ulykker. Det er en dag både for bønn, ettertanke og erkjennelse – og for å gjøre bot. I denne sammenhengen handler bot gjerne om å gjenopprette ødelagte forhold – til vår neste, til Gud, til naturen og skaperverket. Men det gir også anledning for å takke for de velsignelsene vi får.

Rundt leirbålet, ute i naturen, hånd i hånd og med verdens mørke rundt oss og alt som uroer oss og gjør oss fortvila, ble både bot og bønn til virkelighet for meg: «Kjære Far i høye himmel, hør mitt hjertes stille bønn. Hvor jeg er i verdens vrimmel, la meg ferdes som din Sønn.»

Bak bots- og bønnedag lurer det store spørsmålet i bakgrunnen. Spørsmålet jeg også fikk av konfirmantene her i Ottestad kirke da jeg besøkte dem: Tror du Gud styrer alt som skjer i verden? Det evige spørsmålet altså om Guds allmakt og vår rolle og mulighet for å påvirke.

I lesningen fra Det gamle testamentet kommer en forståelse til uttrykk. Gud er som pottemakeren. Pottemakeren har full kontroll over materialet, over verden. Leiren kan ikke bestemme eller diktere hva den skal bli. Gud er skaperen. Vi er skapningen. Men blir leiren mislykket i pottemakerens hånd, kastes den ikke i søpla. Det er håp. Han knar den sammen og formen den på nytt. Folket skal ikke fortvile, sier Jeremia. Muligheten til endringsgjenopprettelse ligger også alltid der. Gjennom Det gamle testamentet møter vi flere fortellinger om hvordan folket har angret syndene, bedt om tilgivelse og fått fred og godvær igjen. Det er aldri for sent å snu. Det er aldri for sent for endring.
Paulus på sin side løfter fram perspektivet om dom og fordømmelse. «Når du dømmer en annen, fordømmer du deg selv.» Paulus ramser opp rett i forkant av vår lesning eksempler på alle dem som gjør urett. Det er en lang liste med de som farer med grådighet og ondskap, misunnelse, svik og sladder. Men selv disse skal vi ikke dømme, sier han. Og det virker som han sikter både til i dette livet og i det hinsidige. Og så legger han til: «For Gud gjør ikke forskjell på folk.»

Hva har dette med bots- og bønnedag å gjøre? Ett svar kan være at dommen er Guds alene. Vi er som leiren i pottemakerens hånd. Også vi som har gjort urett, slik Paulus ramser opp i Romerbrevets første kapittel. Vi skapes på ny og på ny. Verdens skapes på ny og på ny. Gud skaper på ny og på ny. Tross alt.

Så dukker en mann opp i dagens evangelielesning og spør Jesus: Er det få som blir frelst? Og Jesus svarer verken ja eller nei. Han svarer litt gåtefullt, men begynner med å si: Kjemp for å komme gjennom den trange døren!

Jeg synes Jesu svar utfordrer oss. Han flytter fokuset bort fra nysgjerrighet om andres frelse – og spørsmålet om hvem som blir frelst. I stedet for retter han oppmerksomheten på alvoret og betydningen av våre valg og handlinger og hva vi gjør. Det betyr faktisk noe. Hva vi gjør, hva vi tror. Og det bør trøste mer enn skremme, oppmuntre mer enn passivisere. Men det er alvor. Og det er noe som haster. Han utfordrer oss til å være: Alltid beredt.

Men så avsluttes fortellingen likevel litt overraskende. «Fra øst og vest og fra nord og sør skal mennesker komme og sitte til bords i Guds rike. Da skal noen som er de siste, bli de første, og noen som er de første bli de siste.» Til slutt viser Jesus til et bredt fellesskap av alle slags mennesker, langt utover våre snevre grenser. Alt hva vi kunne drømme om.

Poenget er ikke at Jesus ikke vil slippe oss inn. Jeg tror poenget ligger i oppfordringen om at vi ikke skal være passive i møte med verden og med hverandre. At vi skal være beredt! Men hvorfor er den døra så trang?

Kanskje fordi ingen kan frelse seg selv. Jeg lurer på om det er vi som gjør den så trang, med alt vi vil ha med oss av ting og tang, gode gjerninger, skråsikre meninger eller usikre tanker, gods og gull eller bekymringer og selvopptatthet. Alt som er en del av oss, men ikke nødvendig for frelsen. Alt som gjør døren trang.

Da kom jeg på den gamle speiderbønnen igjen. Kjære Far i høye himmel, hør mitt hjertes stille bønn. Hvor jeg er i verdens vrimmel, la meg ferdes som din Sønn.

Sønnen, Jesus Kristus, viste oss denne veien og dette livet. Hvordan vi skulle ferdes. Et liv i kjærlighet til Gud og til vår neste. Til alt det skapte. Et liv i etterfølgelse. Kristus kalles også døren i evangeliene. Gjennom den kommer vi bare med vårt nakne liv og våre tomme hender. Slik dåpens nåde og hellige handling uttrykker for oss. Livet i dåpen gitt oss som en gave og en oppgave.

Ingen skal sette seg til doms over andre og tro man er sikret plass. Men i tillit til Gud kan vi få leve våre liv i troen på Guds kjærlighet. Er det få som blir frelst? I Kristus åpner Gud et evig liv for alle. Livet svikter ikke livet.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd, som var, er og blir en sann Gud fra evighet og til evighet. Amen